YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

20 päivänä helmikuuta 2001 *

Asiassa T-112/98,

Mannesmannröhren-Werke AG, kotipaikka Mülheim an der Ruhr (Saksa), edustajinaan asianajajat M. Klusmann ja K. Moosecker, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään K. Wiedner, avustajanaan professori M. Hilf, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa neuvoston asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdassa tarkoitetussa soveltamismenettelyssä 15.5.1998 tehdyn komission päätöksen C(98) 1204,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit A. Potocki, A. W. H. Meij, M. Vilaras ja N. J. Forwood,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.5.2000 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan täytäntöönpanosta 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun ensimmäisen neuvoston asetuksen N:o 17 (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan otsikkona on "Tietojensaantipyynnöt" ja sen 1, 4 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Komissio voi perustamissopimuksen 89 artiklaan sekä 87 artiklan nojalla annettuihin säännöksiin perustuvien tehtäviensä suorittamiseksi hankkia kaikki tarpeelliset tiedot jäsenvaltioiden hallituksilta ja toimivaltaisilta viranomaisilta sekä yrityksiltä ja yritysten yhteenliittymiltä.

— —

4. Velvollisuus pyydettyjen tietojen antamiseen on yritysten omistajilla tai heidän edustajillaan sekä oikeushenkilöiden, yhtiöiden tai oikeuskelpoisuutta vailla olevien yhteenliittymien osalta henkilöillä, joilla lain tai sääntöjen mukaan on kelpoisuus edustaa niitä.

5. Jos yritys tai yritysten yhteenliittymä ei anna pyydettyjä tietoja komission asettamassa määräajassa tai se antaa puutteellisia tietoja, komission on päätöksellään vaadittava tietojen antamista. Päätöksessä on yksilöitävä pyydetyt tiedot, asetettava aiheellinen määräaika tietojen antamista varten sekä ilmoitettava 15 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 16 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyistä seuraamuksista sekä oikeudesta hakea muutosta päätökseen yhteisön tuomioistuimelta."

2 Saman asetuksen 16 artiklassa, jonka otsikko on "Uhkasakot", säädetään seuraavaa:

"1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille uhkasakon, joka on 50—1 000 laskentayksikköä päivältä laskettuna päätöksessä määrätystä päivästä, pakottaakseen ne:

— —

c) antamaan täydellisinä ja virheettöminä tiedot, joita se on vaatinut 11 artiklan 5 kohdan nojalla tehdyllä päätöksellä;

— — ".

3 Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4 päivänä marraskuuta 1950 tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. — —

2. Jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen."

Kanteen perustana olevat tosiseikat

4 Komissio aloitti tutkintamenettelyn kantajaa sekä muita teräsputkien valmistajia vastaan. Tutkimuksen aikana komissio teki useita tarkastuksia etenkin kantajan luona.

5 Tarkastusten päättyessä komissio osoitti 13.8.1997 kantajalle tietojensaantipyynnön, jossa esitettiin kysymyksiä kantajan osallistumisesta oletettuihin kilpailusääntöjen rikkomisiin.

6 Tietojensaantipyynnössä esitettiin muun muassa seuraavat neljä kysymystä:

"1.6. Eurooppalaisten ja japanilaisten valmistajien väliset kokoukset

Komission hallussa olevien tietojen mukaan yrityksenne on osallistunut eurooppalaisten ja japanilaisten saumattomien putkien valmistajien välisiin kokouksiin. Nämä kokoukset on pidetty niin sanotussa Europe-Japan Clubissa, joka tunnetaan tällä nimellä ammattikunnassa. Kokouksia on pidetty puheenjohtajien tasolla (Presidents Meetings tai P-Meetings), johtajien tasolla (Managers Committee tai Managers Meetings tai M-Meetings), asiantuntijoiden tasolla (Experts Meetings tai E-Meetings) sekä työryhmien tasolla (Working Group).

Pyydämme teitä ilmoittamaan vuodesta 1984 tähän päivään asti kestäneeltä ajanjaksolta:

— kaikkien puheenjohtajien, johtajien, asiantuntijoiden sekä työryhmien tasolla pidettyjen eurooppalaisten ja japanilaisten saumattomien putkien valmistajien välisten kokousten päivämäärät, paikat ja kuhunkin kokoukseen osallistuneet yritykset;

— niiden henkilöiden nimet, jotka ovat edustaneet yritystänne yllä mainituissa kokouksissa, ja näiden henkilöiden matka-asiakirjat (tositteet matkakuluista, lentoliput jne.);

— kopiot kaikista kokouskutsuista, esityslistoista, pöytäkirjoista, sisäisistä muistioista, selvityksistä ja kaikista muista yrityksenne ja/tai sen työntekijöiden hallussa olevista asiakirjoista, jotka koskevat edellä mainittuja kokouksia;

— niiden kokousten osalta, joista ette löydä asiaankuuluvia asiakirjoja, määritelkää kokouksen tarkoitus, tehdyt päätökset sekä ennen kokousta ja sen jälkeen saatujen asiakirjojen luonne.

1.7. Niin sanotut Special Circle -kokoukset

Komission hallussa olevien tietojen mukaan yrityksenne on osallistunut eurooppalaisten saumattomien putkien valmistajien välisiin kokouksiin, jotka on pidetty Special Circleksi nimitetyn tapahtuman yhteydessä.

Pyydämme teitä ilmoittamaan vuodesta 1984 tähän päivään asti kestäneeltä ajanjaksolta:

— kaikkien puheenjohtajien, johtajien, asiantuntijoiden sekä työryhmien tasolla pidettyjen eurooppalaisten saumattomien putkien valmistajien välisten kokousten päivämäärät, paikat ja kuhunkin kokoukseen osallistuneet yritykset;

— niiden henkilöiden nimet, jotka ovat edustaneet yritystänne yllä mainituissa kokouksissa, ja näiden henkilöiden matka-asiakirjat (tositteet matkakuluista, lentoliput jne.);

— kopiot kaikista kokouskutsuista, esityslistoista, pöytäkirjoista, sisäisistä muistioista, selvityksistä ja kaikista muista yrityksenne ja/tai sen työntekijöiden hallussa olevista asiakirjoista, jotka koskevat edellä mainittuja kokouksia;

— niiden kokousten osalta, joista ette löydä asiaankuuluvia asiakirjoja, määritelkää kokouksen tarkoitus, tehdyt päätökset sekä ennen kokousta ja sen jälkeen saatujen asiakirjojen luonne.

1.8. Vuoden 1962 sopimus

Yrityksenne on 1.1.1962 ja heinäkuun 1996 välisenä aikana ollut osapuolena neljässä sopimuksessa, jotka koskevat OCTG:tä (teräsporaputket) ja putkijohtoja (Quota agreement for OCTG, Price agreement for OCTG, Price agreement for Linepipe, Supplementary agreement). Mikä yhteys näillä sopimuksilla on edellä mainittuun Europe-Japan Clubiin ja Special Circleen?

Missä määrin näiden sopimusten olemassaolo ja täytäntöönpano on vaikuttanut yllä mainitussa Eurooppa-Japani Clubissa ja/tai Special Circlessä tehtyihin päätöksiin?

Missä määrin Europe-Japan Clubissa ja/tai Special Circlessä tehdyt päätökset ovat vaikuttaneet edellä mainittujen sopimusten täytäntöönpanoon?

— —

2.3. Eurooppalaisten ja japanilaisten valmistajien väliset kokoukset

Komission hallussa olevien tietojen mukaan yrityksenne on osallistunut halkaisijaltaan suurten saumattujen putkien eurooppalaisten ja japanilaisten valmistajien välisiin kokouksiin.

Pyydämme teitä ilmoittamaan vuodesta 1984 tähän päivään asti kestäneeltä ajanjaksolta:

— kaikkien puheenjohtajien, johtajien, asiantuntijoiden sekä työryhmien tasolla pidettyjen, halkaisijaltaan suurten saumattujen putkien eurooppalaisten ja japanilaisten valmistajien välisten kokousten päivämäärät, paikat ja kuhunkin kokoukseen osallistuneet yritykset;

— niiden henkilöiden nimet, jotka ovat edustaneet yritystänne yllä mainituissa kokouksissa, ja näiden henkilöiden matka-asiakirjat (tositteet matkakuluista, lentoliput jne.);

— kopiot kaikista kokouskutsuista, esityslistoista, pöytäkirjoista, sisäisistä muistioista, selvityksistä ja kaikista muista yrityksenne ja/tai sen työntekijöiden hallussa olevista asiakirjoista, jotka koskevat edellä mainittuja kokouksia;

— niiden kokousten osalta, joista ette löydä asiaankuuluvia asiakirjoja, määritelkää kokouksen tarkoitus, tehdyt päätökset sekä ennen kokousta ja sen jälkeen saatujen asiakirjojen luonne."

7 Kantajan asianajajat vastasivat 14.10.1997 päivätyllä kirjeellään tiettyihin tietojensaantipyynnössä esitettyihin kysymyksiin, mutta kieltäytyivät vastaamasta neljään edellä mainittuun kysymykseen. Kantaja vahvisti 23.10.1997 päivätyllä kirjeellä asianajajiensa vastauksen sisällön.

8 Komissio hylkäsi 10.11.1997 päivätyssä vastauksessaan kantajan perustelut, joiden mukaan kantajan ei olisi tarvinnut vastata neljään edellä tarkoitettuun kysymykseen. Asetuksen N:o 17 11 artiklan 4 kohtaan vedoten komissio asetti 10 päivän määräajan kirjeensä tiedoksisaantipäivästä lukien, jotta sille annettaisiin vastaukset mainittuihin kysymyksiin. Komissio lisäsi, että siinä tapauksessa, että kantaja ei vastaa asetetussa määräajassa esitettyihin kysymyksiin, kantajalle voidaan määrätä uhkasakko.

9 Asianajajiensa 27.11.1997 päivätyssä kirjeessä kantaja toisti kieltäytyvänsä antamasta pyydettyjä tietoja.

10 Komissio teki 15.5.1998 asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan mukaisen päätöksen (jäljempänä riidanalainen päätös). Päätöksen 1 artiklassa määrätään, että kantajan on vastattava päätöksen liitteenä oleviin neljään kysymykseen 30 päivän kuluessa riidanalaisen päätöksen tiedoksiantopäivästä lukien. Riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätään, että "mikäli [kantaja] ei anna pyydettyjä tietoja 1 artiklassa määrättyjen ehtojen mukaisesti, [kantajalle] määrätään uhkasakko, joka on 1 000 ecua päivältä laskettuna 1 artiklassa säädetyn määräajan päättymisestä".

Asian käsittelyn vaiheet

11 Kantaja nosti 23.7.1998 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nyt esillä olevan kanteen.

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 14 artiklan mukaisesti ensimmäisen jaoston ehdotuksen perusteella ja asianosaisia työjärjestyksensä 51 artiklan mukaisesti kuultuaan siirtää asian tuomarimäärältään laajennetun jaoston käsiteltäväksi.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

14 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 23.5.2000 pidetyssä istunnossa.

15 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 18.12.2000 saapuneessa telekopiossa kantaja pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ottamaan huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1), joka julistettiin 7.12.2000 Nizzassa (jäljempänä perusoikeuskirja), nyt käsiteltävän asian arvioimisessa sillä perusteella, että se on uusi oikeudellinen seikka, joka vaikuttaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamiseen tämän tapauksen tosiseikkoihin. Toissijaisesti kantaja vaatii, että suullinen käsittely aloitetaan uudelleen.

16 Komissiota pyydettiin esittämään huomautuksensa kyseiseen pyyntöön, ja se kiisti 15.1.2001 päivätyssä kirjeessään kantajan perustelut esittäen, että Euroopan unionin perusoikeuskirjalla ei ole mitään vaikutusta nyt käsiteltävän asian arvioimiseen.

Asianosaisten vaatimukset

17 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

18 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta siltä osin kuin siinä vaaditaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista, koska tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat

— hylkää kanteen perusteettomana siltä osin kuin siinä vaaditaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Käsittelyn aikana komissio vahvisti, että "sillä ei ole tahtoa eikä toimivaltaa täytäntöönpanna riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa". Tämän seurauksena kantaja luopui vaatimuksistaan, jotka koskivat artiklan kumoamista, ja peruutti siten siihen liittyvät kanneperusteensa, mikä merkittiin tiedoksi.

Aineelliset perusteet

20 Kantaja vetoaa neljään kanneperusteeseen niiden vaatimustensa tueksi, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista. Ensin on tutkittava yhdessä kolmea ensimmäistä kanneperustetta, jotka koskevat kaikki väitettyä puolustautumisoikeuden loukkaamista.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

Ensimmäinen kanneperuste

21 Ensimmäinen kanneperuste perustuu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 374/87, Orkem v. komissio, 18.10.1989 antamaan tuomioon (Kok. 1987, s. 3283, jäljempänä asia Orkem; Kok. Ep. X, s. 231).

22 Kantaja toteaa, että yrityksellä on velvollisuus toimittaa komissiolle kaikki tarvittavat tiedot tämän yrityksen tiedossa mahdollisesti olevista seikoista ja yrityksen hallussa olevat kyseisiä asioita koskevat asiakirjat, vaikka kyseisten asiakirjojen perusteella voitaisiin osoittaa kyseisen yrityksen tai jonkin toisen yrityksen rajoittaneen kilpailua. Kyseinen velvollisuus ja vastaava komission oikeus ovat kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen mukaan alisteisia sille ehdolle,

ettei päätöksellä, jossa vaaditaan tietojen toimittamista, loukata yrityksen puolustautumisoikeuksia (asia Orkem, tuomion 34 kohta ja asia T-34/93, Société générale v. komissio, tuomio 8.3.1995, Kok. 1995, s. II-545, 73 kohta ja sitä seuraavat kohdat, jäljempänä asia Société générale). Kyseiset periaatteet on kantajan mukaan ulotettu koskemaan alustavaa tarkastusta. Kantaja lisää, että asiassa Orkem yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että puolustautumisoikeuksia loukattiin, koska komissio ei pyytänyt tietoja pelkästään tosiasioista, vaan se esitti kysymyksiä myös toteutettujen toimien tavoitteesta ja tiettyjen kokousten tarkoituksesta. Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen kantajan mukaan katsonut lainvastaiseksi sellaisen kysymyksen, jolla kantaja pakotetaan myöntämään osallistumisensa sopimukseen, jolla saatetaan estää tai rajoittaa kilpailua. Kantajan mukaan nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisessa päätöksessä olevilla kysymyksillä on samanlainen lainvastainen tavoite.

23 Mitä tulee 1.6. kohdan kysymykseen, sen lainvastaisuus käy kantajan mukaan ilmi ensinnäkin sen sanamuodosta, koska siitä ilmenee, että komissiolla oli jo tosiasiatietoja, jotka koskivat mainittuja kokouksia. Lainvastaisuus käy ilmi myös kantajalle esitetyn kysymyksen neljännestä luetelmakohdasta, jossa pyydetään määrittelemään kyseisten kokousten tarkoitus ja niissä tehdyt päätökset, mikäli kantajalla ei ole hallussaan "asiaankuuluvia" asiakirjoja. Tällä vaatimuksella saadaan selville kokousten tavoite ja niiden mahdollinen lainvastainen sisältö ja/tai tarkoitus. Mikäli kilpailunvastaisesta sopimuksesta tai yhdenmukaistetusta menettelytavasta on kokousten aikana keskusteltu tai niistä on tehty päätös, kantaja olisi vastatessaan kysymyksen tähän osaan väistämättä joutunut myöntämään suoraan, että niihin osallistuvilla osapuolilla oli kilpailunvastainen tavoite. Ne seikat, jotka ilmoitettaisiin vastauksena kysymyksen tähän osaan, mahdollistaisivat kantajan mielestä myös sen, että komissio voisi tulkita kolmeen muuhun kysymykseen annettujen vastausten vahvistavan, että kantaja myöntää rikkoneensa kilpailusääntöjä. Näin ollen velvollisuus vastata kuhunkin kysymykseen johtaisi niin ikään kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen.

24 Sama koskee 1.7. kohdan kysymystä, jossa vaaditaan samalla tavoin tietoja saumattomien putkien eurooppalaisten valmistajien välisten kokousten, jotka on pidetty Special Circleksi nimitetyn tapahtuman yhteydessä, osallistujien tavoitteesta sekä tietoja tietyissä kokouksissa käsitellyistä aiheista ja niissä tehdyistä päätöksistä.

25 Mitä tulee 1.8. kohdan kysymykseen, se ei kantajan mukaan koske tosiseikkoja, mikä tekee kysymyksestä lainvastaisen, kun otetaan huomioon asetuksen N:o 17 11 artiklan 1 ja 5 kohdassa myönnetyt valtuudet. Komissio ei voi vaatia muita kuin tosiasiallisia tapahtumia koskevia tietoja. Komissiolla ei sitä vastoin ole oikeutta pyytää mielipiteitä tai arvoarvostelmia eikä pyytää kantajaa tekemään oletuksia tai johtopäätöksiä. Nyt käsiteltävässä asiassa kysymys, joka koskee komission hallussa olevien oikeudellisten sopimusten ja tiettyjen väitettyjen rikkomusten välistä "yhteyttä", edellyttää kantajan mukaan yksinomaan erään tosiseikan arviointia. Mikäli Europe-Japan Clubin ja Special Circlen kokouksilla olisi kilpailunvastainen tarkoitus ja mikäli näiden kokousten ja komission tiedossa olevien sopimusten välillä olisi jokin yhteys, komissiolle voitaisiin antaa tietoja asiasta vain myöntämällä kilpailunvastainen teko, mihin ketään ei kuitenkaan voida velvoittaa asiassa Orkem annetusta tuomiosta ilmenevien periaatteiden mukaan.

26 Koska 2.3. kohdan kysymys on sanamuodoltaan sama kuin kaksi ensimmäistä kysymystä, viimeksi mainittujen osalta esitetyt perustelut soveltuvat mutandis mutandis.

27 Kantaja esittää lisäksi, että asiassa Société générale (tuomion 75 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ainoastaan todennut, että periaatteessa tosiasioita koskeva kysymys ei ole lainvastainen ainoastaan sen takia, että siihen vastatessa on mietittävä myös kilpailunvastaisiksi oletettujen sopimusten tulkintaa. Kyseisestä toteamuksesta ei kantajan mielestä kuitenkaan mitenkään voida päätellä, että tulkintaa ja arviointia edellyttävät kysymykset olisivat aina sallittuja ja että niihin olisi siten vastattava. Mainitussa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kantajan mukaan nimenomaisesti katsonut, että asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan mukaan yritysten ei tarvitse vastata muihin kuin "puhtaasti tosiasioita" koskeviin kysymyksiin.

28 Komissio esittää, että alustavan tutkintamenettelyn aikana yritysten on ilmoitettava komissiolle kaikki sellaiset tiedossaan olevat tosiseikat, joista komissio on pyytänyt tietoja tietojensaantipyynnöllä. Komission mukaan yrityksillä on velvollisuus toimittaa sille kaikki tosiseikkoja koskevat asiakirjat. Velvollisuuden tarkoituksena on taata yhteisön kilpailuoikeuden tehokas vaikutus sekä sen kilpailujärjestelmän ylläpitäminen, joka perustamissopimuksessa on määrätty ja

jota yritysten on ehdottomasti noudatettava. Kantaja ei voi menestyksekkäästi vastustaa tätä velvollisuutta vetoamalla puolustautumisoikeuksiin. Asetuksessa N:o 17 myönnetään kyseisille yrityksille tiettyjä menettelyllisiä takeita alustavan tutkintamenettelyn aikana, mutta siinä ei anneta oikeutta jättää vastaamatta tiettyihin kysymyksiin sillä perusteella, että vastauksien avulla yritysten voidaan osoittaa rikkoneen kilpailusääntöjä ja että niiden olisi tällä tavalla myötävaikutettava oman syyllisyytensä toteamiseen. Komissio myöntää kuitenkin, että se ei voi vaatia yritystä antamaan sellaisia vastauksia, joiden seurauksena yrityksen olisi myönnettävä sellainen kilpailusääntöjen rikkominen, jonka toteennäyttäminen on komission velvollisuus.

29 Komission mukaan jokaisen yrityksen on tietojensaantipyynnön saatuaan ilmoitettava kaikki kilpailuoikeuden kannalta merkitykselliset tosiseikat. Sitä vastoin on kiellettyä kysyä yritykseltä tiettyjen menettelytapojen tai toimien tarkoitusta tai tavoitetta, koska tällaisilla kysymyksillä voidaan pakottaa myöntämään sääntöjen rikkominen.

30 Komissio toteaa, että 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdan kysymykset vastaavat hyvin laajasti niitä kysymyksiä, jotka komissio esitti asiassa, joka johti Orkem-tapauksessa annettuun tuomioon, ja joita yhteisöjen tuomioistuin ei pitänyt epäasianmukaisina. Kysymyksillä pyrittiin saamaan tietoja kokousten kulusta ja osallistujista sekä pyydettiin toimittamaan kokouksiin liittyvät asiakirjat. Kaikki pyydetyt tiedot koskivat siis objektiivisia tosiseikkoja, eivätkä ne edellyttäneet lainvastaisten toimintojen myöntämistä. Niitä ei siten voida arvostella.

31 Kysymys, joka esitetään 1.8. kohdassa, koski neljää sopimusta, jotka kantaja oli tehnyt vuonna 1962 ja jotka oli ilmoitettu Bundeskartellamtille (liittovaltion kartellien ja muiden kilpailunrajoitusten valvontavirasto). Komission mukaan tämä on puhtaasti tosiasioita koskeva kysymys ja siten komission mielestä sallittu. Kysymys on komissio mielestä sallittu siinäkin tapauksessa, että se edellyttäisi sopimusten tulkintaa (asia Société générale, tuomion 75 kohta).

32 Komissio esittää lopuksi, ettei yhteisöjen tuomioistuin ole selvästikään katsonut, että yrityksillä olisi oikeus olla todistamatta itseään vastaan (asia Orkem, tuomion 27 kohta).

Toinen kanneperuste, joka perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan rikkomiseen

33 Kantajan mukaan komissiolla on velvollisuus noudattaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa menettelyssään (yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 41, 42 ja 53 kohta). Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamat perusoikeudet ovat kantajan mukaan yleisinä yhteisön oikeuden periaatteina ensisijaisia asetuksessa N:o 17 säädettyyn johdettuun oikeuteen nähden. Riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleesta käy lisäksi kantajan mukaan ilmi, että komissio katsoo velvollisuudekseen noudattaa Euroopan ihmisoikeussopimusta.

34 Kantaja esittää Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytysten osalta, että mainittu artikla koskee erityisesti jokaista, jota vastaan on nostettu rikossyyte. "Jokaisella" tarkoitetaan niin luonnollisia henkilöitä kuin oikeushenkilöitä (asia Stenuit v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.2.1992, A-sarja, nro 232-A, Euroopan ihmisoikeustoimikunnan raportti tuomion liitteenä). Kantaja lisää, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut näin asiassa Orkem, kun se on nimenomaisesti myöntänyt, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa taattuihin perusoikeuksiin voivat vedota luonnollisten henkilöiden lisäksi myös yritykset, joista tehdään kilpailuoikeudellista tutkimusta. Yhteisöjen tuomioistuin on kantajan mukaan niin ikään myöntänyt implisiittisesti, että peruste, jonka mukaan komissiolla ei ole tuomioistuimelle kuuluvaa lainkäyttövaltaa, ei oikeuta artiklan soveltamatta jättämiseen.

35 Tutkimusmenettely, jossa voidaan määrätä seuraamuksia, on kantajan mukaan niin ikään verrattavissa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun "rikossyytteeseen" (asia Öztürk, Euroopan ihmisoikeus-

tuomioistuimen tuomio 21.2.1984, A-sarja, nro 73, 56 kohta). Kantajan mukaan Euroopan ihmisoikeustoimikunta teki mainitussa raportissaan tällaisen päätelmän sellaisen kilpailunrajoituksia koskevan menettelyn osalta, joka johti sakkoihin.

36 Kantajan mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan tarjoama suoja ylittää selvästi asiassa Orkem annetussa tuomiossa tunnustettujen periaatteiden tarjoaman suojan. Kyseisessä artiklassa ei sallita ainoastaan niiden henkilöiden, jotka ovat sellaisen menettelyn kohteena, jossa heille voidaan määrätä sakot, kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin tai toimittamasta asiakirjoja, jotka sisältävät tietoja kilpailunvastaisten menettelytapojen tavoitteista, vaan siinä annetaan myös oikeus olla saattamatta itseään syytteeseen aktiivisella toimella.

37 Kantaja esittää myös, että asiassa Funke 25.2.1993 antamassaan tuomiossa (A-sarja, nro 256-A) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (jäljempänä ihmisoikeustuomioistuin) totesi, että kaikilla sellaisilla toimenpiteillä, joiden tarkoituksena on pakottaa tutkimusmenettelyn kohteena olevat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt myötävaikuttamaan aktiivisesti oman syyllisyytensä toteamiseen, loukataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa ja näin on riippumatta siitä, mitä sellaisessa kansallisen lain säännöksessä, johon tutkimusta tekevä hallintoviranomainen on vedonnut, säädetään.

38 Näin ollen kantajan mukaan lainvastaisena on pidettävä sitä, että komissio vaatii sellaisenaan tunnustamaan kilpailusääntöjen rikkomisen tai osoittamaan tiettyjen kokousten kilpailunvastaisen tavoitteen, sekä myös sitä, että komissio käyttää painostusta ja uhkaa seuraamuksilla saadakseen kantajan ilmoittamaan sen syyksiluettavat seikat. Mikäli kantajaa vaaditaan seuraamuksilla uhaten etsimään ja toimittamaan komissiolle asiakirjoja, jotka liittyvät sellaisiin kokouksiin, joihin komissio epäilee kantajan osallistuneen ja joita komissio pitää lainvastaisina, millä voidaan perustella asetuksen N:o 17 15 artiklan mukaisten seuraamusten määräämistä, niin tällä on se vaikutus, että kantaja pakotetaan myötävaikuttamaan oman syyllisyytensä toteamiseen. Pöytäkirjoja, muistioita ja asiakirjoja, jotka liittyvät matkakuluihin tai muihin kokouksiin liittyviin tietoihin ja jotka koskevat kokouksia, joilla komission mukaan oli EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan (josta on tullut EY 81 artikla) vastainen tarkoitus, on pidettävä sellaisina asiakirjoina, joita kantajan ei tarvitse etsiä tai toimittaa.

39 Kantaja esittää, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella se voi laillisesti kieltäytyä kaikista aktiivisista toimista, jotka pakottaisivat sen todistamaan suoraan itseään vastaan tutkintamenettelyssä, riippumatta siitä, johtaisivatko nämä toimet ilmoittamaan sen syyksiluettavat seikat tai myöntämään lainvastaiset tavoitteet tai kilpailunvastaiset aikeet, kun otetaan huomioon asiassa Orkem annetussa tuomiossa vahvistetut periaatteet, jotka kyseisessä artiklassa on osittain ylitetty. Tämän perusteen olisi myös pitänyt olla este riidanalaisen päätöksen tekemiselle.

40 Osoittaakseen sen, että Euroopan ihmisoikeussopimusta voidaan soveltaa nyt käsiteltävään asiaan, kantaja esittää lisäksi seitsemän kohtaa.

41 Ensinnäkin kantaja korostaa, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-299/95, Kremzow, 29.5.1997 antamasta tuomiosta (Kok. 1997, s. I-2629, 14 kohta) ja asiassa C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, 17.12.1998 annetusta tuomiosta (Kok. 1998, s. I-8417) käy ilmi, että yhteisössä ei voida hyväksyä sellaisia toimia, joissa ei noudateta Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tunnustettuja ja taattuja ihmisoikeuksia.

42 Toiseksi kantaja esittää, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut edellä mainituissa asioissa Funke ja Öztürk sekä ihmisoikeustoimikunta on katsonut edellä mainitussa raportissaan, että henkilöllä on oikeus olla myötävaikuttamatta oman syyllisyytensä toteamiseen kansallisessa oikeudenkäynnissä tai yhteisön oikeutta koskevassa menettelyssä. Kantaja lisää, että edellä mainitussa asiassa Baustahlgewebe v. komissio yhteisöjen tuomioistuin on myöntänyt, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa sovelletaan menettelyihin, jotka voivat johtaa asetuksen N:o 17 mukaisiin sakkoihin.

43 Kolmanneksi kantaja väittää, että asiassa Orkem esitettyjä periaatteita ei ole vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-60/92, Otto, 10.11.1993 annetussa tuomiossa (Kok. 1993, s. I-5683), eikä asiassa Société générale.

44 Neljänneksi komissio ei voi perustellusti väittää, että sen valtuudet hoitaa tehtäviään ja yhteisön kilpailusääntöjen täytäntöönpano riippuisivat osittain siitä, voiko komissio pakottaa yritykset, joita asia koskee, myötävaikuttamaan oman syyllisyytensä toteamiseen.

45 Viidenneksi kantaja muistuttaa, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Orkem (tuomion 30 kohta) ja edellä mainitussa asiassa Baustahlgewebe v. komissio (tuomion 21 kohta) todennut, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattujen oikeuksien soveltaminen ei riipu luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välillä tehtävästä erosta.

46 Kuudenneksi kantaja esittää, että yhteisön oikeudessa ei ole sellaista "rikosoikeuden tarkasti rajattua alaa sanan tarkassa merkityksessä", johon komissio vetoaa, erityisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Sen arvioiminen, sisältääkö Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tarkoitettu "rikossyytteen" käsite myös hallinnolliset seuraamukset ja sakot, riippuu ainoastaan seuraamusten luonteesta. Käsite sisältyy kantajan mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustoimikunnan oikeuskäytäntöön ja sitä tulkitaan itsenäisesti (asia Neumeister, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.6.1968, A-sarja, nro 8, 18 kohta ja edellä mainittu Öztürk-tapaus, 50 kohta). Komission väite, jonka mukaan sillä ei ole rikosoikeudellista toimivaltaa, ei ole merkittävä tulkittaessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa. Kantajan mukaan edellä mainitusta seuraa, että yhteisön kilpailusäännöt ja niiden soveltaminen kuuluvat myös Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tarkoitettuun "rikosoikeuteen".

47 Lopuksi kantaja esittää, että komissiota on pidettävä "tuomioistuimena" Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

48 Komissio esittää ensiksi, että vaikka Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut oikeudet ovat lähteenä yhteisöjen oikeuden yleisille periaatteille ja etenkin perusoikeuksille, koska kaikki jäsenvaltiot ovat liittyneet Euroopan ihmisoikeussopimukseen, joka heijastaa siten jäsenvaltioiden yhteisiä sääntöjä perusoikeuksien alalla, yhteisöjen toimielinten toimien laillisuutta ei kuitenkaan voida

arvioida suoraan tämän sopimuksen perusteella. Riidanalaista päätöstä tehtäessä ei siten ole rikottu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa.

49 Komissio myöntää lisäksi, että ihmisoikeustuomioistuin on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan nojalla todennut, että jokaisella, joka on tässä sopimuksessa tarkoitetun tutkimuksen kohteena, on oikeus vaieta tai olla todistamatta itseään vastaan. Komissio vetoaa kuitenkin viiteen perusteeseen näyttääkseen, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa nyt käsiteltävän asian olosuhteissa.

50 Ensiksi komissio korostaa, että tähän asti ihmisoikeustuomioistuin ei ole koskaan todennut, että oikeus olla todistamatta itseään vastaan olisi tunnustettava myös kilpailunrajoituksia koskevassa kansallisessa tai yhteisön menettelyssä.

51 Yhteisön menettelyn ollessa kyseessä komissio kiinnittää huomiota etenkin sen erityiseen luonteeseen eli siihen, että yhteisön menettely koskee yksinomaan oikeushenkilöitä ja että menettely ei voi missään tapauksessa johtaa repressiiviseen toimeen tai seuraamuksen langettamiseen sanan varsinaisessa merkityksessä.

52 Toiseksi komissio esittää, että ihmisoikeustuomioistuin ei ole vielä katsonut, että oikeutta olla todistamatta itseään vastaan voitaisiin soveltaa oikeushenkilöihin.

53 Kolmanneksi komissio väittää, että ihmisoikeustuomioistuin on vahvistanut asianosaisen oikeuden kieltäytyä antamasta tietoja, joiden vuoksi asianosainen

saattaa joutua todistamaan itseään vastaan, ainoastaan erittäin rajatulla rikosoikeuden alalla suppeassa ja perinteisessä merkityksessä eli niissä oikeudenkäynneissä, joissa voidaan määrätä vapaudenmenetysseuraamus ja jotka määrätyn seuraamuksen erityisen luonteen vuoksi voidaan selvästi määritellä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi rikosoikeudenkäynneiksi.

54 Neljänneksi komissio esittää, että se ei ole "tuomioistuin" ja että näin ollen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdasta ilmi käyviä periaatteita ei nyt käsiteltävässä asiassa voida soveltaa (ks. etenkin asia T-348/94, Enso Española v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1875, 56 kohta). Koska komissiolla ei ole tuomioistuimen lainkäyttövaltaa, tästä on seurauksena, että kilpailunrajoituksia koskevalla menettelyllä ei ole rikosoikeudellista luonnetta. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta ilmeneviä periaatteita ei siten voida soveltaa komission alustavaan tutkintamenettelyyn.

55 Lopuksi komissio esittää, että käytännössä on mahdotonta soveltaa yhteisön kilpailusääntöjä ilman, että yritykset velvoitetaan tekemään aktiivisesti yhteistyötä tosiseikkojen tutkinnassa. Siten on välttämätöntä, että yritykset voidaan määrätä alustavassa tutkintamenettelyssä toimittamaan tietoja, joiden perusteella kilpailusääntöjen rikkominen voidaan todeta. Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat vahvistaneet tämän välttämättömyyden (asia Société générale, tuomion 71 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja asia 155/79, AM & SL v. komissio, tuomio 18.5.1982, Kok. 1982, s. 1575, julkisasiamies Warnerin antama ratkaisuehdotus). Komission mukaan asetuksen N:o 17 11 artiklassa säädetyn menettelyn tavoitetta ei saavuteta, mikäli yritys, jota asia koskee, voi saada oikeuden kieltäytyä tekemästä selvityksiä tai toimittamasta asiakirjoja siinä tapauksessa, että ilmoituksia tai asiakirjoja saatetaan käyttää pyrittäessä todistamaan yrityksen toiminnan lainvastaisuus.

56 Lopuksi komissio esittää, että muista kantajan esittämistä perusteluista ei myöskään voida tehdä sitä johtopäätöstä, että riidanalaisen päätöksen 1 artikla olisi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdasta ilmenevien periaatteiden vastainen.

Kolmas kanneperuste, joka perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan rikkomiseen

57 Kantaja esittää, että oikeutta olla todistamatta itseään vastaan suojataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa määrätyllä syyttömyysolettamalla ja 10 artiklassa määrätyllä sananvapaudella (asia K. v. Itävalta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 2.6.1993, A-sarja, nro 255-B, Euroopan ihmisoikeustoimikunnan raportti tuomion liitteenä). Kantaja ilmoittaa kanteessaan rajoittuvansa tähän toteamukseen siltä osin kuin ihmisoikeustuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Funke (tuomion 45 kohta), että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohta vapauttaa tuomioistuimen tutkimasta väitettyä laiminlyöntiä tai rikkomista kyseisen sopimuksen jonkin toisen periaatteen perusteella.

58 Komissio myöntää, että koska syyttömyysolettama ja oikeus olla todistamatta itseään vastaan liittyvät läheisesti toisiinsa, viimeksi mainittu oikeus perustuu ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan määräyksiin että saman artiklan 2 kohdan määräyksiin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

59 Ensiksi on korostettava, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ole toimivaltaa arvioida, onko kilpailuoikeuden alaan kuuluva tutkinta ihmisoi-

keussopimuksen määräysten mukainen, koska nämä määräykset eivät sellaisinaan ole osa yhteisön oikeutta (asia T-347/94, Mayr-Melnhof v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1751, 311 kohta).

60 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeudet ovat kuitenkin olennainen osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo (ks. etenkin 28.3.1996 annettu lausunto 2/94, Kok. 1994, s. I-1759, 33 kohta sekä em. asia Kremzow, tuomion 14 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tukeutuvat tältä osin jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, joiden syntyyn jäsenvaltiot ovat vaikuttaneet tai joihin ne ovat liittyneet. Euroopan ihmisoikeussopimuksella on tässä suhteessa erityinen merkitys (asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, 18 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 621 ja em. Kremzow-tapaus, tuomion 14 kohta). Lisäksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohdan (josta on tullut EU 6 artiklan 2 kohta) mukaan "unioni pitää arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä".

61 On muistettava, että komissiolle asetuksessa N:o 17 myönnettyjen valtuuksien tarkoituksena on antaa komissiolle mahdollisuus suorittaa sille perustamissopimuksessa uskottu tehtävä, eli taata kilpailusääntöjen noudattaminen yhteismarkkinoilla.

62 Asetuksessa N:o 17 ei sitä vastoin anneta tutkintatoimen kohteena olevalle yritykselle oikeutta estää tämän toimen toteuttamista sen perusteella, että tutkintatoimen seurauksena voitaisiin saada näyttö siitä, että tämä yritys on rikkonut kilpailusääntöjä. Siinä päinvastoin asetetaan yritykselle velvollisuus myötävaikuttaa aktiivisesti tutkimuksen suorittamiseen, mikä merkitsee sitä, että sen on

annettava komissiolle kaikki tutkimuksen kohdetta koskevat tiedot (asia Orkem, tuomion 27 kohta ja asia Société générale, tuomion 72 kohta).

63 Koska asetuksessa N:o 17 ei nimenomaisesti säädetä oikeudesta pidättyä vastaamasta tiettyihin kysymyksiin, on tutkittava, johtuvatko komission tutkintavaltuuksien tietyt, alustavaan vaiheeseen liittyvät rajoitukset tarpeesta taata puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen (asia Orkem, tuomion 32 kohta).

64 Tässä yhteydessä on myös tärkeää estää se, että puolustautumisoikeuksia loukattaisiin peruuttamattomalla tavalla sellaisissa alustavissa tutkimusmenettelyissä, joilla voi olla ratkaiseva merkitys sen toteamisessa, ovatko yritykset rikkoneet kilpailusääntöjä (asia Orkem, tuomion 33 kohta ja asia Société générale, tuomion 73 kohta).

65 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on kuitenkin oikeus asetuksen N:o 17 11 artiklan 2 ja 5 kohdan tehokkaan vaikutuksen turvaamiseksi velvoittaa yritys toimittamaan kaikki tarvittavat tiedot tämän yrityksen tiedossa mahdollisesti olevista seikoista ja yrityksen hallussa olevat kyseisiä asioita koskevat asiakirjat, vaikka kyseisten asiakirjojen perusteella voitaisiin osoittaa kyseisen yrityksen tai jonkin toisen yrityksen rajoittaneen kilpailua (asia Orkem, tuomion 34 kohta; asia 27/88, Solvay v. komissio, tuomio 18.10.1989, Kok. 1989, s. 3355, julkaistu lyhennelmänä ja asia Société générale, tuomion 74 kohta).

66 Sen myöntäminen, että asianosaisella on oikeus pidättyä ehdottomasti vastaamasta tiettyihin kysymyksiin, mihin kantaja on asiassa vedonnut, ylittäisi itse asiassa sen, mikä on tarpeen yritysten puolustautumisoikeuksien turvaamiseksi, ja se estäisi perusteettomasti komissiota valvomasta kilpailusääntöjen noudattamista yhteismarkkinoilla, mikä on osoitettu komission tehtäväksi EY:n perustamissopimuksen 89 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 85 artikla).

67 Tästä seuraa, että yritykselle, jolle on esitetty tietojensaantipyyntö asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan mukaisesti, voidaan antaa oikeus pidättyä vastaamasta tiettyihin kysymyksiin ainoastaan siltä osin kuin yrityksen olisi annettava sellaisia vastauksia, joiden seurauksena sen olisi myönnettävä sellainen kilpailusääntöjen rikkominen, josta komission on hankittava selvitys (asia Orkem, tuomion 35 kohta).

68 Kantajan väitteiden ja perustelujen arvioinnissa on siten otettava huomioon nämä rajat.

69 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensin tutkittava 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdassa esitettyjen kysymysten, jotka ovat melkein identtisiä, laillisuus, ja sen jälkeen tutkittava 1.8. kohdassa esitetyn kysymyksen laillisuus.

70 Tietojensaantipyynnön 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdan ensimmäiset kolme luetelmakohtaa sisältävät yksinomaan tosiasiatietoja koskevia pyyntöjä ja pyynnön toimittaa olemassa olevia asiakirjoja. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole katsonut lainvastaisiksi vastaavanlaisia kysymyksiä asiassa Orkem. Tästä seuraa, että kantajalla oli velvollisuus vastata kysymyksiin.

71 Sitä vastoin kyseisten kolmen kysymyksen viimeiset luetelmakohdat eivät koske ainoastaan tosiasiatietoja. Komissio kehottaa samankaltaisin sanakääntein kantajaa määrittelemään etenkin niiden kokousten "tarkoituksen", joihin kantaja oli osallistunut, sekä kokouksissa "tehdyt päätökset", vaikka on selvää, että toimielin epäilee, että näiden kokousten tavoitteena on ollut päästä sopimukseen myyntihinnoista, millä estetään tai rajoitetaan kilpailua. Tästä seuraa, että täl-

laisilla pyynnöillä kantaja pakotetaan myöntämään osallistumisensa lainvastaiseen sopimukseen, joka on yhteisön kilpailusääntöjen vastainen.

72 Tältä osin on todettava, että komissio on nimenomaisesti ilmoittanut kolmen riidanalaisen kysymyksen viimeisessä luetelmakohdassa, että kantajan ei tarvitse antaa sille kyseisiä tietoja kuin ainoastaan siinä tapauksessa, että kantaja ei löydä asiaankuuluvia asiakirjoja, joita on pyydetty aikaisemmassa luetelmakohdassa. Kantajalla oli siis velvollisuus vastata esitettyjen kysymysten viimeiseen luetelmakohtaan ainoastaan siinä tapauksessa, että se ei voinut toimittaa pyydettyjä asiakirjoja. Ensimmäiseen kolmeen luetelmakohtaan sisältyvien kysymysten järjestyksen ja sisällön vuoksi ei kuitenkaan voida poissulkea sitä, etteikö kantaja olisi joutunut vastaamaan näiden kolmen kysymyksen viimeiseen luetelmakohtaan.

73 Siten on pääteltävä, että 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdan kysymysten viimeisessä luetelmakohdassa loukataan kantajan puolustautumisoikeuksia.

74 Kohdassa 1.8. esitetyn kysymyksen osalta on esitettävä, että komissio on pyytänyt kantajaa kertomaan näkemyksensä ensinnäkin siitä, mikä yhteys neljällä OCTG:tä ja putkijohtoja koskevalla vuonna 1962 tehdyllä sopimuksella, jotka on ilmoitettu Bundeskartellamtille, oli Europe-Japan Clubiin ja Special Circleen, sekä toiseksi Europe-Japan Clubissa ja/tai Special Circlessä tehdyistä päätöksistä eli päätöksistä, joiden komissio arvioi mahdollisesti rikkovan perustamissopimuksen määräyksiä. Kysymykseen vastaaminen edellyttäisi kantajalta päätösten luonteen arvioimista. On pääteltävä, että asiassa Orkem annetun tuomion perusteella myös 1.8. kohdan kysymyksellä loukataan kantajan puolustautumisoikeuksia.

75 Niiden väitteiden osalta, joiden mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa sallitaan se, että henkilö, jolle esitetään tällainen tietojensaantipyyntö, jättää vastaamatta kysymyksiin, vaikka kyse olisi puhtaasti

tosiasioista, ja jättää toimittamatta asiakirjoja komissiolle, on muistettava, että kantaja ei voi yhteisön tuomioistuimessa perustaa kannettaan suoraan Euroopan ihmisoikeussopimukseen.

76 Mitä tulee perusoikeuskirjan vaikutukseen nyt käsiteltävänä olevan asian arvioinnissa, mihin kantaja on vedonnut (ks. edellä 15 kohta), on todettava, että perusoikeuskirjan ovat julistaneet Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio 7.12.2000. Tästä seuraa, että perusoikeuskirja ei voi mitenkään vaikuttaa riidanalaiseen päätökseen, joka on tehty aikaisemmin. Näin ollen ei ole myöskään tarpeen aloittaa suullista käsittelyä uudelleen, kuten kantaja on pyytänyt.

77 On kuitenkin korostettava, että yhteisön oikeudessa tunnustetaan puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskeva perusoikeus sekä oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (ks. em. asia Baustahlgewebe v. komissio ja asia C-7/98, Krombach, tuomio 28.3.2000, Kok. 2000, s. I-1935, 26 kohta). Näiden periaatteiden soveltamisella taataan nyt kyseessä olevalla kilpailuoikeuden erityisalalla samanlainen suoja kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa, kun yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat vakiintuneessa oikeuskäytännössä myöntäneet niille, joille komissio esittää asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan mukaisia pyyntöjä, oikeuden rajoittua vastaamaan ainoastaan tosiasioita koskeviin kysymyksiin ja toimittamaan komissiolle ainoastaan jo olemassa olevat todisteet ja asiakirjat; tällainen oikeus myönnetään sitä paitsi jo komission tutkinnan ensimmäisessä vaiheessa.

78 Sillä, että asianosainen on velvollinen vastaamaan ainoastaan tosiasioita koskeviin komission kysymyksiin ja täyttämään komission pyynnöt jo olemassa olevien asiakirjojen toimittamisesta, ei loukata puolustautumisoikeuksia koskevaa perusoikeutta tai oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Mikään ei itse asiassa estä sitä, jolle pyynnöt on esitetty, puolustautumisoikeuksiaan käyttämällä näyttämään myöhemmin hallinnollisessa menettelyssä tai yhteisön tuomioistuimen oikeudenkäynnissä, että sen vastauksissaan esittämillä seikoilla tai toimittamillaan asiakirjoilla on toinen merkitys, kuin minkä komissio niille antaa.

79 Edellä esitetystä seuraa, että riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin siinä velvoitetaan kantaja vastaamaan 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdassa esitettyjen kysymysten viimeiseen luetelmakohtaan ja 1.8. kohdassa esitettyyn kysymykseen, jotka ovat sen luonteisia, että niillä johdatetaan kantaja myöntämään mahdollinen osallistumisensa sellaiseen sopimukseen, jolla saatetaan estää tai rajoittaa kilpailua.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan kansallisessa oikeudessa säädettyjen menettelyllisten takeiden soveltamista ei ole otettu huomioon

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

80 Kantaja esittää, että sen oikeus olla myötävaikuttamatta oman syyllisyytensä toteamiseen aktiivisella toimella perustuu paitsi yhteisön oikeuteen myös Saksan lainsäädäntöön, jota ei nyt käsiteltävässä asiassa saa jättää ottamatta huomioon. Kantaja korostaa, että Saksan lainsäädännössä sovelletaan periaatetta, jonka mukaan luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä ei ole velvollisuutta todistaa itseään vastaan tutkimusta suorittavien viranomaisten edessä. Kantajalla on tämän periaatteen nojalla mielestään oikeus kieltäytyä antamasta mitään tietoja, eikä sillä ole mielestään velvollisuutta toimittaa mitään itselleen vastaisia asiakirjoja. Kantajan mukaan jokainen syytetty tai epäilty voi Strafprozeßordnungin (Saksan rikosoikeudenkäymiskaari) 136 §:n 1 momentin nojalla käyttäytyä passiivisesti rikosoikeudellisessa tai hallinnollisessa tutkintamenettelyssä, koska ketään ei voida velvoittaa myötävaikuttamaan aktiivisesti omaan rangaistusseuraamukseensa.

81 Kyseisellä kansallisen oikeuden takeella on kantajan mukaan merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa, koska sakon määrääminen yhteisön oikeuden mukaisessa

tutkimusmenettelyssä voi johtaa kansallisen oikeuden mukaisten vaateiden esittämiseen. Muiden tutkimusmenettelyjen aloittaminen on mahdollista etenkin, koska sakon määrääminen asetuksen N:o 17 15 artiklan nojalla ei sulje pois sitä, että yritystä vastaan esitetään uusia tai liitännäisiä vaateita kansallisen oikeuden perusteella (asia 14/68, Walt Wilhelm ym. v. Bundeskartellamt, tuomio 13.2.1969, Kok. 1969, s. 1 ja 16; Kok. Ep. I, s. 377). Tältä osin on otettava huomioon, että kun asianosaiselle määrätään sakkorangaistus, komissio päättää menettelyn laatimalla perustellun päätöksen, joka julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ja jossa tuodaan esiin kaikki tosiseikat, joiden perusteella kilpailusääntöjen rikkominen on todettu. Kantaja lisää, että kyseisten seikkojen julkaiseminen voi aiheuttaa sen, että kansallinen toimivaltainen viranomainen aloittaa samojen tosiseikkojen perusteella muita rikosoikeudellisia tai hallinnollisia tutkintamenettelyjä.

82 Komissio esittää, että Saksan oikeusjärjestyksen vaatimukset eivät vaikuta riidanalaisen päätöksen laillisuuteen kuin siinä tapauksessa, että jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksistä ilmenee yhteinen periaate, jonka mukaan syytetyllä tai vastaajalla on oikeus olla todistamatta itseään vastaan. Yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaan hylännyt tällaisen päätelmän asiassa Orkem (tuomion 29 kohta) muistuttamalla, että suurin osa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksistä myöntää oikeuden olla todistamatta itseään vastaan ainoastaan rikosoikeudenkäynnissä syytettynä olevalle luonnolliselle henkilölle.

83 Komissio esittää lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio yksin on oikeutettu käyttämään tietoja, jotka se saa asetuksen N:o 17 11 artiklan mukaisessa menettelyssä (asia C-67/91, AEB ym., tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4785, 38 kohta). Komissio muistuttaa, että jäsenvaltioiden viranomaiset eivät voi vedota kyseisiin tietoihin alustavan tutkintamenettelyn aikana eivätkä perustellakseen kilpailuoikeuden säännösten tai määräysten perusteella tehtyä päätöstä, riippumatta siitä, onko kyse kansallisesta oikeudesta vai yhteisön oikeudesta. Annetut tiedot on pidettävä kyseisten viranomaisten sisäisessä käytössä, ja niitä voidaan käyttää ainoastaan sen arvioimiseksi, onko kansallisen menettelyn aloittaminen aiheellista (em. asia AEB ym., tuomion 42 kohta).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

84 On todettava, että jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä ei myönnetä yleistä oikeutta olla todistamatta itseään vastaan kilpailuoikeuden alalla. Asian ratkaisemisen kannalta on näin ollen merkityksetöntä, että kantajan mukaan Saksan oikeudessa on tällainen periaate.

85 Mitä tulee kantajan siihen väitteeseen, jonka mukaan on olemassa vaara, että kansalliset viranomaiset käyttävät niille välitettyjä komission saamia tietoja kantajaa vastaan, riittää, kun viitataan edellä mainittuun asiaan AEB ym. (tuomion 42 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin muistutettuaan, että komission saamat tiedot on välitettävä kansallisille viranomaisille, totesi seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden viranomaiset eivät voi vedota kyseisiin tietoihin alustavan tutkintamenettelyn aikana eivätkä perustellakseen kilpailuoikeuden säännösten perusteella tehtyä päätöstä, riippumatta siitä, onko kyse kansallisesta oikeudesta vai yhteisön oikeudesta. Annetut tiedot on pidettävä kyseisten viranomaisten sisäisessä käytössä, ja niitä voidaan käyttää ainoastaan sen arvioimiseksi, onko kansallisen menettelyn aloittaminen aiheellista."

86 Tästä seuraa, että Saksan viranomaiset eivät voi vedota niihin tietoihin, jotka komissio on saanut asetuksen N:o 17 11 artiklan mukaisella tietojensaantipyynnöllä perustellakseen kantajalle vastaisen päätöksen, joka perustuu kilpailuoikeuden säännöksiin.

87 Näin ollen mikäli Saksan viranomaiset arvioivat, että komission tällaisissa olosuhteissa saamat tiedot ovat merkityksellisiä harkittaessa menettelyn aloittamista samojen tosiseikkojen perusteella, niiden on osoitettava asianosaiselle oma tietojensaantipyyntönsä kyseisten tosiseikkojen osalta.

88 Se, että komission saamat tiedot saattavat kiinnittää Saksan viranomaisten huomion siihen, että Saksan oikeutta on mahdollisesti rikottu, ja se, että nämä viranomaiset voivat käyttää kyseisiä tietoja arvioidessaan, onko asiassa aloitettava kansallinen menettely, ei muuta päätelmää, jonka mukaan tätä kanneperustetta ei voida hyväksyä, kuten selvästi käy ilmi edellä mainitussa asiassa AEB ym. annetun tuomion 42 kohdasta.

89 Tästä seuraa, että myös tämä kanneperuste on hylättävä.

90 Edellä esitetty huomioon ottaen riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin se koskee kantajalle 13.8.1997 osoitetun tietojensaantipyynnön 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdassa esitettyjen kysymysten viimeistä luetelmakohtaa ja 1.8. kohdassa esitettyä kysymystä, ja muilta osin kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

91 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman artiklan 3 kohdan

ensimmäisessä alakohdassa määrätään kuitenkin, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

92 Nyt esillä olevassa asiassa on ensiksi otettava huomioon, että kumpikin asianosainen on hävinnyt asian osittain. Toiseksi on todettava, että määräämällä kantajan vastaamaan 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdan viimeisen luetelmakohdan sisältämiin pyyntöihin ja 1.8. kohdan kysymykseen, komissio loukkasi kantajan puolustautumisoikeuksia asiassa Orkem annetun tuomion vastaisesti, minkä vuoksi kantaja joutui nostamaan nyt käsiteltävän kanteen. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on velvoitettava korvaamaan kaksi kolmasosaa kantajan oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Neuvoston asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdassa tarkoitetussa soveltamismenettelyssä 15.5.1998 tehty komission päätös C(98) 1204 kumotaan siltä osin kuin se koskee kantajalle 13.8.1997 osoitetun tietojensaantipyynnön 1.6., 1.7. ja 2.3. kohdassa esitettyjen kysymysten viimeistä luetelmakohtaa ja 1.8. kohdassa esitettyä kysymystä.**

2) **Kanne hylätään muilta osin.**

3) **Vastaaja vastaa omista kuluistaan ja se velvoitetaan korvaamaan kaksi kolmasosaa kantajan oikeudenkäyntikuluista, kantajan vastatessa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Vesterdorf Potocki Meij

Vilaras Forwood

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä helmikuuta 2001.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja presidentti